

Bp Mariusz Leszczyński

(Zamość)

**PRZEMOWA ARCYBISKUPA EUGENIUSZA BAZIAKA
Z OKAZJI SAKRY BISKUPIEJ KSIĘDZA
KAROLA WOJTYŁY KRAKÓW, 28 WRZEŚNIA 1958 R.**

Słowa kluczowe: archidiecezja krakowska, Kraków, Wawel, abp Eugeniusz Baziak, Lwów, Karol Wojtyła, św. Jan Paweł II, sakra biskupia.

Keywords: Cracow archdiocese, Cracow, Wawel, Archbishop Eugeniusz Baziak, Lviv, Karol Wojtyła, Saint John Paul II, episcopal consecration.

28 września 2018 r. minęła 60. rocznica sakry biskupiej ks. Karola Wojtyły, późniejszego arcybiskupa-metropolity krakowskiego, następnie papieża Jana Pawła II, a dziś świętego Kościoła Powszechnego. Biskupem pomocniczym w Krakowie mianował go papież Pius XII 4 lipca 1958 r.¹ na prośbę metropolity lwowskiego i administratora archidiecezji krakowskiej abp. Eugeniusza Baziaka². On też był głównym konsekratorem ks. K. Wojtyły w katedrze na

¹ Informację o nominacji biskupiej ks. K. Wojtyły Stolica Apostolska przesłała 10 VII 1958 Prymasowi Polski S. Wyszyńskiemu, a 8 VIII tr. ogłoszono ją w Polsce. „Konsekracja biskupia Jego Ekscelencji Ks. dra Karola Wojtyły, biskupa tytularnego antygońskiego, biskupa sufragana krakowskiego w bazylice archikatedralnej na Wawelu, 28 IX 1958 r.”, mps (21x14,5), ss. 11 (program uroczystości, kopia w zbiorach autora); J. G[roblicki], *Konsekracja jego Ekscelencji Księdza Biskupa Karola Wojtyły*, „Notificationes”, 1958, nr 9–11, s. 399–400; [Redakcja], *«obdarz go pełnią najwyższego urzędu...»*, „Tygodnik Powszechny”, 1958, nr 41, s. 1–2; *Kalendarium życia Karola Wojtyły*, oprac. A. Boniecki, Kraków 2000², s. 140–143; G. Turowski, T. Janusz, *Biskup Karol Wojtyła. Pięćdziesięciolecie sakry biskupiej 1958–2008*, Warszawa 2008, s. 23–48; J. Urban, *Karola Wojtyły – Jana Pawła II Katedra na Wawelu*, Kraków 2009, s. 43 i n.

² Abp. E. Baziak (1890–1962), 1933 – bp pomocniczy archid. lwowskiej obrz. łac. i rektor seminarium duchownego (do 1939), 1944 – arcybiskup metropolita lwowski, 1946 – usunięty ze

Wawelu, a współkonsekratorami biskupi ordynariusze: Franciszek Jop³ z Opoła i Bolesław Kominek⁴ z Wrocławia. O swej nominacji i sakrze biskupiej Jan Paweł II pisze w książce pt. *Wstańcie, chodźmy*: „Nadszedł dzień 28 września [1958], wspomnienie św. Wacława. Na ten dzień były wyznaczone moje święcenia biskupie. Mam to wielkie wydarzenie wciąż przed oczyma [...]. Po Mszy św. poszedłem z Wawelu prosto do seminarium, bo tam było przyjęcie dla zaproszonych gości”⁵. Wtedy to abp Baziak wygłosił okolicznościową „Przemowę”.

*

Abp Eugeniusz Baziak

<Konsekracja Ks. Bp. Karola Wojtyły, Kraków, 28 IX 1958 r.>⁶

„Wasze Ekszelencje, Najdostojniejsi Arcypasterze,
Czcigodni i Drodzy Księża...!

Niedawno opuściliśmy katedrę na Wawelu, gdzie w obecności licznej grupy kapłanów i rzadko w tej świątyni oglądanej wielkiej rzeszy wiernych udzieliłmy wraz z Najdostojniejszymi Współkonsekratorami sakry biskupiej J.E. Biskupowi Karolowi Wojtyłe. W ten sposób do grona Episkopatu wszedł nowy Pasterz. Archidiecezja Krakowska otrzymała nowego Biskupa Sufragana. W tym momencie, tak ważnym nie tylko dla Osoby Nowego Księdza Biskupa, ale też dla naszej Archidiecezji, a wraz z nią dla całego Kościoła w Polsce, myśl nasza

Lwowa przez Sowietów, zamieszkał w Lubaczowie, 1951 – koadiutor kard. Adama S. Sapiehy w Krakowie, a po jego śmierci (1951) administrator tej archid., 1962 – mianowany arcybiskupem-metropolitą krakowskim. W. Szełetnicki, *Arcybiskup-wygnaniec Eugeniusz Baziak metropolita lwowski*, Kraków 1989; M. Leszczyński, *Archidiecezja lwowska obrządku łacińskiego w granicach Polski 1944–1992*, Lublin 2011, s. 41–55.

³ Franciszek Jop (1897–1976), 1922 – kanclerz kurii biskupiej i wykładowca w seminarium duchownym w Sandomierzu, 1946 – bp pomocniczy w Sandomierzu, 1952 – wik. kapitulny archid. krakowskiej, 1956 – rządcą Kościoła na Śląsku Opolskim, 1967 – administrator apost., 1972 – bp rezydencjalny diec. opolskiej, przewodniczący Komisji Liturgicznej Episkopatu Polski. J. Mikołajec, *Jop Franciszek bp*, w: *Encyklopedia katolicka* (dalej: EK), t. 8, Lublin 2000, kol. 76.

⁴ Bolesław Kominek (1903–1974), 1945 – administrator apost. na Śląsku Opolskim, 1951 – pozbawiony możliwości sprawowania tej funkcji przez władze państwowe, 1954 – przyjął potajemnie sakrę biskupią w Przemyśle, 1956 – rządcą archid. wrocławskiej jako wikariusz gen. abp. gnieźnieńskiego, 1972 – metropolita wrocławski, 1973 – kardynał, przewodn. Komisji Duszpasterstwa Ogólnego Episkopatu Polski. J. Swastek, *Kominek Bolesław, kard.*, w: EK, t. 9, Lublin 2002, kol. 444–446.

⁵ Jan Paweł II, *Wstańcie, chodźmy!*, Kraków 2004, s. 25, 46.

⁶ „Konsekracja Ks. Bp. Karola Wojtyły, Kraków, 28 IX 1958 r.” – Przemowa abp. Eugeniusza Baziaka, mps, ss. 3 (tekst dotąd niepublikowany; kopia w zbiorach autora).

zwraca się przede wszystkim z podzięką do Boga, który ze zmiłowania swego dał tej Archidiecezji tak upragnionego Pasterza. Daliśmy już wyraz tej naszej podziękę w uroczystym śpiewie *Te Deum*, który z serc kapłanów i wiernych tak potężnie zabrzmiał pod sklepieniem katedry. Obecnie zwróćmy myśl naszą i serca nasze ku Stolicy Piotrowej, ku Osobie Najwyższego Pasterza Ojca Świętego Piusa XII, z którego wybrania i łaski dzisiejszy nasz Solenizant Ks. Bp Wojtyła dostąpił godności biskupiej. A stało się to w niezwykle szybkim czasie, po zgonie nieodżałowanej pamięci Ks. Bp. [Stanisława] Rosponda⁷. Świadczy to o wielkiej trosce Ojca św. około spraw naszej Archidiecezji. Wyrazem naszej wdzięczności, miłości, wierności i posłuszeństwa niech będzie okrzyk wzniesiony na Jego cześć: «Ojciec Św. Pius XII, niech żyje!».

A teraz pragnę do Ciebie przemówić Ekscelencjo, Najdostojniejszy Księżę Biskupie, mój kochany Bracie. Czytamy w Liście św. Pawła Apostoła do Tymoteusza to pełne powagi upomnienie: *Manus nemini cito imposueris*⁸. Takie same słowa odczytałem w katedrze z Pontyfikału Rzymskiego, rozpoczynając przed sakrą kanoniczny egzamin Elekta. Te same słowa upomnienia brzmiały mi także w uszach, stawały w myśli i pamięci, kiedy zbliżyła się chwila decyzji, kogo mam przedstawić Ojcu św. jako kandydatów do nominacji na biskupa sufragana w Krakowie. Zdawałem sobie sprawę z mojej odpowiedzialności wobec Boga i wobec tej Archidiecezji, w której tymczasowo sprawuję urząd pasterski i gorąco prosiłem Ducha św. o potrzebne do tego światło. Wybór mój padł, pomiędzy innymi, na Ciebie Księżę Biskupie i całym sercem ufam, że jest on wyrazem woli Bożej. Masz bowiem z Bożej łaski wszystkie warunki, by godnie spełnić swoje w tej Archidiecezji zadanie. Pochodzisz z grona tutejszych kapłanów; urodzeniem, pracą, znajomością środowiska jesteś związany z tą Archidiecezją. Kochasz ją, a przez całe dotychczasowe swoje życie pragnąłeś oddać na jej usługi wszystkie swoje siły. Poświęciłeś się pracy naukowej, lecz ani na chwilę nie zerwałeś z działalnością duszpasterską, bo uważasz ją za główne i najważniejsze zadanie każdego kapłana. Twoja przyszła działalność biskupia będzie więc tylko rozszerzeniem pola pracy i pogłębieniem jej zadań.

Jesteś młody, nawet bardzo młody, najmłodszy z żyjących biskupów polskich, ale to nie jest brak, lecz owszem to Twój przywilej, dający Ci możliwość zrozumienia dzisiejszego świata, współczesnych prądów i dzisiejszych ludzi, którzy nie są gorsi, jak nieraz sądzą starzy, lecz tylko inni. Młodość Twoja daje Ci łatwość zrozumienia ich duszy potrzeb. Możesz się stać i staniesz się przewodnikiem na drodze szukania, bo tak się dzisiaj określa ludzi dążących do Boga.

⁷ Stanisław Rospond (1877–1958), 1920 – rektor seminarium duchownego w Krakowie, 1927 – bp pomocniczy archid. krakowskiej, po II wojnie światowej represjonowany przez komunistów i internowany w Częstochowie (1953–56), członek komisji szkolnej Episkopatu Polski. T. Graff, *Rospond Stanisław bp*, w: EK, t. 17, Lublin 2012, kol. 344–345.

⁸ „Na nikogo rąk pośpiesznie nie wkładaj” (1 Tm 5, 22).

Dlatego z całego serca witam Cię, Księżę Biskupie, jako mojego Współpracownika i ufam, jestem tego pewny, że znajdę w Tobie Brata, który z miłością i z pokojem, jak długo Bóg każe, dźwigać będziesz ze mną ciężar obowiązków biskupich. Piękne ceremonie sakry biskupiej tak dobitnie podkreślają konieczność tej miłości i jedności. Oto dwukrotnie daje konsekратор Konsekrowanemu pocałunek pokoju, raz po dokonaniu sakry, drugi raz przed Komunią św. Ale szczególnie wzruszającym jest obrzęd, który nakazuje przy sakrze biskupiej konsekrowanie jednej tylko Hostii, a postać wina w jednym tylko kielichu. W czasie zaś Komunii św. konsekратор zużywa jedną połowę tej samej Hostii, a konsekrowany drugą. A potem piją Krew Najświętszą z jednego kielicha. O jakże wymownym jest ten obrzęd, ile w nim symboli, myśli i wskazań.

Wasza Ekscelencjo, czeka nas wspólna praca, wspólna odpowiedzialność, a przede wszystkim wspólny krzyż. Obyśmy go w miłości bratniej, jedności i pokoju dźwigać umieli. A wówczas nasza służba w tej sławnej Archidiecezji Krakowskiej przyniesie Bogu chwałę, a kapłanom i wiernym zbawienny pożytek”.

* *

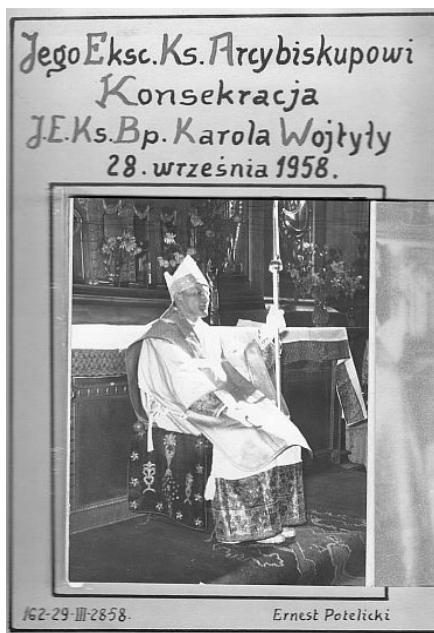
Święty Jan Paweł II

<Mam to wydarzenie wciąż przed oczyma>

W liście z okazji 25. rocznicy śmierci abp. E. Baziaka w 1987 r. papież Jan Paweł II do administratora apostolskiego w Lubaczowie bp. Mariana Jaworskiego⁹ pisał: „Opatrzność Boża zrzędziła, iż byłem bardzo blisko związany z osobą Zmarłego. Z Jego rąk otrzymałem sakrę biskupią w katedrze na Wawelu w dniu 28 września 1958 r. – i aż do śmierci byłem najbliższym Jego współpracownikiem w biskupim posługiwaniu Kościołowi Krakowskiemu, któremu Zmarły Metropolita Lwowski opatrnościowo pasterzował w latach od 1951 do 1962. Jestem świadom tego, jak wiele Mu zawdzięczam”¹⁰. W książce zaś pt. *Wstańcie, chodźmy* dodał: „Niemale znaczenie ma dla mnie jego ‘biskupie pochodzenie’, skoro to on właśnie był dla mnie pośrednikiem w sukcesji apostolskiej.

⁹ Marian Jaworski, ur. 1926, w 1950 wyświęcony na kapłana, w latach 1956–1958 kapelan i sekretarz abp. E. Baziaka, wykładowca w Kalwarii Zebrzydowskiej, Krakowie, Lublinie i Warszawie, w 1982 – rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, w latach 1984–1991 bp administrator apost. w Lubaczowie, 1991–2008 abp metropolita lwowski obrz. łac., 1996–1998 administrator apost. diec. łuckiej, od 1998 kardynał. M. Leszczyński, *Archidiecezja lwowska...*, s. 79–84.

¹⁰ List Jana Pawła II do bp. M. Jaworskiego z okazji 25. rocznicy śmierci abp. E. Baziaka, Castel Gandolfo, 9 VIII 1987. M. Leszczyński, *Archidiecezja lwowska...*, s. 54.

Ryc. 1. Konsekracja ks. Karola Wojtyły, Wawel, 28 IX 1958
(fot. Ernest Potelicki, kopie w zbiorach autora)

Konsekrował go arcybiskup Bolesław Twardowski¹¹. Jego z kolei konsekrował arcybiskup Józef Bilczewski¹², którego dane mi było niedawno beatyfikować we Lwowie na Ukrainie. Bilczewski zaś był konsekrowany przez kardynała Jana Puzynę¹³, biskupa krakowskiego, a współkonsekrującymi byli święty Józef Sebastian Pelczar¹⁴, biskup przemyski, i sługa Boży Andrzej Szeptycki¹⁵, arcybiskup greckokatolicki. Czy to nie zobowiązuje? Czy mogłem nie brać pod uwagę tej tradycji świętości wielkich pasterzy Kościoła?”¹⁶. Swoje wspomnienie Jan Paweł II kończy słowami: „Powołanie biskupa z pewnością jest wielkim wyróżnieniem. Nie oznacza to jednak, że kandydat został wybrany spośród wielu jako wybitny człowiek i chrześcijanin. Biskup zostaje wyróżniony przez to, że jego powołaniem jest stanąć w pośrodku Kościoła i być pierwszym w wierze, pierwszym w miłości, pierwszym w wierności i pierwszym w służbie [...]. Osobista świętość każdego przydaje piękna obliczu Kościoła, Oblubienicy Chrystusa, sprawiając, że jego przesłanie może być łatwiej przyjęte przez współczesny świat”¹⁷.

Bibliografia

Zbiory bp. Mariusza Leszczyńskiego

„Konsekracja biskupia Jego Ekscelencji Ks. dra Karola Wojtyły, biskupa tytularnego antygońskiego, biskupa sufragana krakowskiego w bazylice archikatedralnej na Wawelu, 28 IX 1958 r.” (program uroczystości), mps (21x14,5), ss. 11 (kopia).

„Konsekracja Ks. Bp. Karola Wojtyły, Kraków, 28 IX 1958 r.” – Przemowa abp. Eugeniusza Baziaka, mps, ss. 3 (kopia).

¹¹ Bolesław Twardowski (1864–1944), w latach 1895–1902 kanclerz kurii metropol. we Lwowie, 1902–1918 prob. w Tarnopolu, w roku 1918 bp pomocniczy we Lwowie, 1923 abp metropolita lwowski. G. Chajko, *Arcybiskup Bolesław Twardowski (1864–1944) metropolita lwowski obrządku łacińskiego*, Rzeszów 2010.

¹² Józef Bilczewski (1860–1923), w roku 1884 wyśw. na kapłana w Krakowie, 1900/1901 rektor Uniw. Lwowskiego, 1900 abp metropolita lwowski, 2001 we Lwowie beatyfikowany przez Jana Pawła II, 2005 w Rzymie kanonizowany przez Benedykta XVI. M. Leszczyński, *Archidiecezja lwowska...*, s. 326–330.

¹³ Jan Puzyna (1842–1911), w roku 1878 wyświęcony na kapłana w Przemyśle, od 1886 r. bp pomocniczy archid. lwowskiej, od 1894 bp krakowski, od 1901 kardynał. Z. Zieliński, *Puzyna Jan, kard.*, w: EK, t. 16, Lublin 2012, kol. 952–953.

¹⁴ Józef Sebastian Pelczar (1842–1924), w roku 1864 wyświęcony na kapłana w Przemyśle, w latach 1882–1883 rektor UJ, w 1894 r. założył Zgromadzenie Służebnic Najśw. Serca Jezusa, od 1899 r. bp przemyski, w 1991 r. w Rzymie beatyfikowany przez Jana Pawła II, w 2003 r. kanonizowany. K.M. Kasperkiewicz, *Józef Sebastian Pelczar*, w: EK, t. 8, Lublin 2000, kol. 159–160.

¹⁵ Andrzej Szeptycki (1865–1944), od roku 1899 – bp stanisławowski obrz. gr.-kat., od 1900 – metropolita lwowski, 1928 powołał greckokatolicką Akademię Duchowną we Lwowie. Od 1958 trwa jego proces beatyfikacyjny. W. Osadczy, *Szeptycki Andrzej OSBM*, w: EK, t. 19, Lublin 2013, kol. 49–50.

¹⁶ Jan Paweł II, *Wstańcie, chodźmy!...*, s. 29.

¹⁷ Tamże, s. 41, 43.

Opracowania

- Chajko G., *Arcybiskup Bolesław Twardowski (1864–1944) metropolita lwowski obrządku łacińskiego*, Rzeszów 2010.
- Graff T., *Rospond Stanisław bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 17, Lublin 2012, kol. 344–345.
- G[roblicki] J[ulian], *Konsekracja jego Ekscelencji Księdza Biskupa Karola Wojtyły*, „Notificatio-nes”, 1958, nr 9–11, s. 399–400.
- Jan Paweł II, *Wstańcie, chodźmy!*, Kraków 2004.
- Kalendarium życia Karola Wojtyły*, oprac. A. Boniecki, Kraków 2000².
- Kasperkiewicz K.M., *Józef Sebastian Pelczar*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 159–160; t. 15.
- Leszczyński M., *Archidiecezja lwowska obrządku łacińskiego w granicach Polski 1944–1992*, Lublin 2011.
- Mikołajec J., *Jop Franciszek bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 76.
- Osadczy W., *Szeptycki Andrzej OSBM*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 19, Lublin 2013, kol. 49–50.
- [Redakcja], «*obdarz go pełnią najwyższego urzędu...*», „Tygodnik Powszechny” 1958, nr 41, s. 1–2.
- Swastek J., *Kominek Bolesław, kard.*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 9, Lublin 2002, kol. 444–446.
- Szetelnicki W., *Arcybiskup-wygnaniec Eugeniusz Baziak metropolita lwowski*, Kraków 1989.
- Turowski G., Tadeusz J., *Biskup Karol Wojtyła. Pięćdziesięciolecie sakry biskupiej 1958–2008*, Warszawa 2008.
- Urban J., *Karola Wojtyły – Jana Pawła II Katedra na Wawelu*, Kraków 2009.
- Zieliński Z., *Puzyna Jan, kard.*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 16, Lublin 2012, kol. 952–953.

THE SPEECH OF ARCHBISHOP EUGENIUSZ BAZIAK ON THE OCCASION OF THE EPISCOPAL CONSECRATION OF PRIEST KAROL WOJTYŁA. CRACOW, 28 SEPTEMBER 1958

Summary

Circumstances connected with the nomination and episcopate consecration of priest Karol Wojtyła are well-known and well documented in numerous publications devoted to him. However, new details related to this memorable event still appear. One of them is the speech of Archbishop Eugeniusz Baziak, Metropolitan of Lviv and the governor of the Archdiocese of Krakow, which has never been published before. It was delivered at the seminary in Krakow, on 28 September 1958, on the occasion of the episcopal consecration of priest Wojtyła. The speech brings valuable information to the intellectual and spiritual profile of a suffragan bishop of Cracow, later the Metropolitan of Cracow, and today the Saint of the Universal Church, Pope John Paul II.